

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล/แนวคิดทฤษฎี

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เด็กในช่วงวัยนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเริ่มต้นพัฒนารากฐานทางสมอง ให้มีศักยภาพสูงสุด ถือเป็นโอกาสทองที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ เพื่อให้พวกเขา มีความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งส่งเสริมให้เด็กที่มีอายุแรกเกิดถึง 6 ปี มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย บนพื้นฐานของความเป็นไทย ครอบคลุมการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนาเด็กโดยองค์รวม และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตลอดจน เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เรียนรู้ผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กในวัยนี้ เป็นการวางแผนโดยบูรณาการทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษา ดนตรีและการเคลื่อนไหว คุณธรรมจริยธรรม สุขภาพอนามัย และศาสตร์อื่นๆ โดยไม่แบ่งเป็นรายวิชาแต่จะมีการผสมผสานความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติของแต่ละศาสตร์ในการจัดประสบการณ์ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่นๆ เป็นการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ อย่างเป็นธรรมชาติเหมาะสมตามวัยของเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 2560)

ดนตรีเป็นประสบการณ์หนึ่งที่เด็กปฐมวัยควรได้รับ ไม่ว่า ดะ เป็นประสบการณ์ดนตรีโดยตรง หรือการใช้ดนตรีเพื่อช่วยในการ พัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้าน ร่างกาย ด้านอารมณ์และ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2532) ที่เหมาะสมกับช่วงอายุและพัฒนาการในช่วงอายุนั้น จากการศึกษาของพาลเมอร์และซิมส์ (Palmer and Sims, 1993 อ้างถึงใน ณัชชา เดชะอาภรณ์ชัย, 2559) กล่าวว่าดนตรีถือเป็นศาสตร์ ประเภทแรกที่เด็กควรได้รับการพัฒนา โดยในช่วงอายุ 2 – 6 ปี ความสามารถด้านดนตรีสามารถพัฒนาได้ ถึง ร้อยละ 50 ซึ่งหากไม่ได้รับการพัฒนาที่ดี อาจจะทำให้ความสามารถของเด็กลดลงจากศักยภาพเดิมที่มี จึง ควรส่งเสริมพัฒนาการพร้อมๆกันทุกด้าน เพื่อให้เด็กจดจำซึมซับ และก่อให้เกิดทักษะที่ดีฝังอยู่ภายใน ซึ่งใน การศึกษาของบรันคและ โคลแมน (Brunk and Coleman, 1997 อ้างถึงใน ณัชชา เดชะอาภรณ์ชัย, 2559) ได้ระบุถึงองค์ประกอบ ต่างๆ ของดนตรีที่ มีส่วนช่วยในการพัฒนาการจดจำของเด็ก คือ จังหวะ ระดับเสียง และความดังที่เหมาะสม

เนื้อหาในด้านองค์ประกอบของดนตรี ประกอบด้วย 1) จังหวะ (Rhythm) 2) ทำนอง (Melody) 3) เสียงประสาน (Harmony) 4) รูปแบบ (Form) 5) ลักษณะเสียง (Characteristic of Sound) 6) สีสัน (Tone Color) 7)รูปพรรณ (Texture) (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2558; ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2554; อรวรรณ บรรจงศิลป์, 2538) ซึ่ง จังหวะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันดับต้นๆที่เด็กควรได้รับการ พัฒนา เนื่องจากจังหวะเป็นผู้ควบคุมองค์ประกอบอื่นๆ ของ บทเพลง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537) โดยผู้เรียนควรทราบความแตก ต่างระหว่าง จังหวะ

ทำนอง (Rhythm) และจังหวะตก (Beat) โดย เปลี่ยนแปลงไปความเร็วของจังหวะ (Tempo) ก็ให้เห็น ความแตกต่างของจังหวะแต่ละรูปแบบการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยคือ ทักษะการเคลื่อนไหว ดังนั้นการนำดนตรีมาใช้เป็นส่วนประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอน บทประพันธ์เพลงที่มีความไพเราะ มีรูปแบบทำนองลีลาสมบูรณ์ จะให้ความซาบซึ้งและดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางอารมณ์ สามารถจินตนาการเป็นภาพที่มีความหมาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กในแง่ที่จะพัฒนาจิตใจให้ละเอียดอ่อน ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ เรื่องของการเรียนไม่ว่าจะเป็นการเรียนวิชาดนตรีหรือวิชาอื่น ๆ ก็ตาม การเรียนรู้ที่สมบูรณ์นั้น ควรจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันได้ในรายวิชาต่าง ๆ ปกติคนเราจะมีพื้นฐานดนตรีประทับในใจอยู่แล้วเป็นทุนจากสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติ จึงสามารถใช้ดนตรีเป็นสื่อเชื่อมโยงได้ โครงสร้างของวิชาดนตรีกับวิชาอื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกัน จะเป็นส่วนช่วยให้สามารถจัดระบบที่เหมาะสม (Yanbandit: ออนไลน์)

ดังที่ได้กล่าวมานี้จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อ ความเข้าใจจังหวะดนตรี จะทำให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจังหวะ ทั้งด้านจังหวะตบ (Steady Beat) ด้าน กระสวนจังหวะ (Rhythm) และค่าตัวโน้ต (Note Duration) ด้วย กิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและช่วยให้พัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างสมบูรณ์ผ่านบทเพลงพื้นเมืองโดยผู้วิจัยได้แบ่งการ เคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองเป็น 2 แผน ได้แก่บทเพลงพื้น เมืองนานาชาติและบทเพลงพื้น เมืองไทย

2. สถานการณ์ในปัจจุบัน

ดนตรีเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเด็ก พัฒนาการทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาประเทศชาติ เพราะเด็กวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า ดนตรีสามารถพัฒนาได้ครบถ้วนทั้ง 7 Q กล่าวคือ IQ : Intelligent Quotient หมายถึง ความฉลาดทางปัญญา ความจำ ความคิด EQ : Emotional Quotient หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ ไม่ก้าวร้าวไม่เครียด รู้จักการระงับความโกรธเป็น MQ : Moral Quotient หมายถึง ความฉลาดทางคุณธรรมจริยธรรม ระดับสติปัญญาทางด้านศีลธรรม สามารถปลุกฝังให้เด็ก ๆ ได้ร้องเพลงด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น เพลงคำนำน้าม เพลงการให้อภัย เป็นต้น AQ : Adversity Quotient หมายถึง ความสามารถในการควบคุมกำกับและเอาชนะปัญหาอุปสรรคได้ มีความมุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เช่นในการฝึกหัดเล่นดนตรี SQ : Spiritual Quotient หมายถึง การพัฒนาทางด้านจิตใจ มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนเข้ากับคน สังคม และวัฒนธรรมที่ดีได้ CQ : Creativity Quotient หมายถึง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งที่ดี ๆ และ PQ : Physical Quotient หมายถึง ความฉลาดทางด้านพลานามัย คือ มีความมั่นใจในการเคลื่อนไหวของร่างกาย (นวพร มามาก: ออนไลน์)

ปัจจุบันจึงมีผู้กิจกรรมทางดนตรีมาสร้างสรรค์ บูรณาการและประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการพัฒนาการและช่วยแก้ ไขข้อบกพร่องของเด็กซึ่งเด็กในระดับปฐมวัยจะมีปัญหา ข้อบกพร่องและความพิการด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันไป ซึ่งข้อบกพร่องและความพิการทุกอย่างสามารถที่จะนำกิจกรรมทางดนตรีเข้ามาบำบัด แก้ไขได้อย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความสนใจต่ำ เด็กที่มีสมาธิสั้น เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพูด ปัญหาทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การปรับตัว ความคิดและจินตนาการ สายตา การอยู่ร่วมกัน (Yanbandit: ออนไลน์)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย
เสนอตามหัวข้อดังนี้

- 1.ประวัติเพลงพื้นบ้านหรือเพลงพื้นเมือง
- 2.ความหมายของเพลงพื้นบ้านหรือเพลงพื้นเมือง
- 3.ประเภทของเพลงพื้นบ้านหรือเพลงพื้นเมือง
- 4.ประโยชน์ของการเคลื่อนไหวในเด็กปฐมวัย
- 5.ตัวอย่างเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย
- 6.บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะให้กับเด็กปฐมวัย
- 7..งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติของเพลงพื้นบ้าน

จากหลักฐานสมัยอยุธยา กล่าวถึงเพลงเรือ และเพลงเทพทอง ซึ่งพบว่ามีการเล่นเป็นมหรสพสมโภชมาจนถึงสมัยธนบุรี ครั้นสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ เพลงพื้นบ้านที่ใช้เล่นเป็นมหรสพสมโภชในงานฉลองต่างๆ มี ๒ ชนิด คือ เพลงปรบไก่ และเพลงเทพทอง จนถึงรัชกาลที่ ๓ ปรากฏหลักฐานในวรรณคดีที่กล่าวถึงงานลอยกระทงว่า มีการเล่นสัควา เพลงเครื่องทอน เพลงปรบไก่ และดอกสร้อยต่อมาในรัชกาลที่ ๔ ชาวบ้านนิยมเพลงแอ่วลาวกันมาก จึงทรงออกประกาศห้ามเล่นเพลงแอ่วลาว และให้ฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านของไทย เช่น เพลงเครื่องทอน เพลงปรบไก่ เพลงสัควา เพลงโก่ป่า เพลงเกี่ยวข้าว ในรัชกาลที่ ๕ - รัชกาลที่ ๗ เพลงพื้นบ้านยังเป็นมหรสพ ที่ได้รับความนิยมสืบเนื่องมา จนมาถึงรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ควบคุมการเล่นพื้นบ้านและสนับสนุนการรื้อฟื้นให้แพร่หลาย ทำให้เพลงพื้นบ้านดั้งเดิมค่อยๆ เสื่อมความนิยมลง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา(Plookpedaia,2560)

ความหมายของเพลงพื้นเมือง

ธวัช ปุณโณทก (2536 อ้างถึงใน อัจฉรวาทิ แสนสุข,2546) ได้อธิบายว่า เพลงพื้นบ้าน คือบทเพลงที่แต่ละท้องถิ่นนำมาร้องกันเพื่อความบันเทิง มักใช้ถ้อยคำเรียบง่าย มีสัมผัสคล้องจองกัน ไม่นิยมใช้เครื่องดนตรีประกอบ มีเพียงการตบมือให้จังหวะ หรืออาจใช้ฉิ่ง ฉาบ กรับ กลอง เป็นเครื่องประกอบจังหวะก็ได้ เพลงพื้นบ้านนิยมเล่นกันในงานเทศกาลหรืองานนักขัตฤกษ์ต่างๆ หรืออาจร้องเล่นเพื่อความเพลิดเพลินเจริญใจของตนเอง หรือร้องเล่นในกลุ่มของตน เพลงพื้นบ้านจัดเป็นการละเล่นชนิดหนึ่ง เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุข

ปาฐะที่เจริญแพร่หลายมากในกลุ่มชาวบ้าน เพราะให้ความบันเทิงใจแก่บุคคล หมู่คณะ ครอบครัว และตัวผู้ร้องเองด้วย เพลงพื้นบ้านแต่ละภูมิภาคย่อมมีความแตกต่างกันและมีฉันทลักษณ์ตามรูปแบบของท้องถิ่นนั้นๆ

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

แบ่งออกได้หลายประเภท ได้แก่ แบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรม โอกาสที่ร้อง จุดประสงค์ในการร้อง จำนวนผู้ร้อง ความสั้นยาวของเพลง เพศของผู้ร้อง และวัยของผู้ร้อง ในที่นี้ขอกล่าวถึงเพลงพื้นบ้านโดยแบ่งตามเขตพื้นที่เป็นภาค ๔ ภาค คือ

๑. เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

ส่วนใหญ่เป็นเพลงที่คนหนุ่มสาวใช้ร้องโต้ตอบเกี่ยวพาราสีกัน มักร้องกันเป็นกลุ่ม หรือเป็นวง ประกอบด้วยผู้ร้องนำเพลงฝ่ายชาย และฝ่ายหญิง ที่เรียกว่า พ่อเพลง แม่เพลง ส่วนคนอื่นๆ เป็นลูกคู่ร้องรับให้จังหวะด้วยการปรบมือ หรือการใช้เครื่องดนตรีประกอบจังหวะง่ายๆ เช่น กรับ ฉิ่ง แบ่งได้ ๕ กลุ่ม คือ

เพลงที่นิยมร้องเล่นในฤดูน้ำหลาก หน้ากฐินและผ้าป่า และในช่วงเทศกาลออกพรรษา เช่น เพลงเรือ เพลงรำพาข้าวสาร เพลงร้อยภาษา

เพลงที่นิยมเล่นในเทศกาลเก็บเกี่ยว เป็นเพลงที่ร้องเล่นในเวลาลงแขกเกี่ยวข้าวและนวดข้าว เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเต็นกำ เพลงสงค่อลำพวน เพลงสงฟาง เพลงซึกกระดาน

เพลงที่นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์ เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงพิชฐาน เพลงระบำ เพลงระบำบ้านไร่ เพลงเหย่อย เพลงเข้าผี

เพลงที่ใช้ร้องเวลารวมกันทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง เช่น เพลงโหลกแป้ง เพลงแห่นาคหรือสังข์นาค

เพลงที่ร้องเล่นไม่จำกัดเทศกาล เช่น เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงขอทาน เพลงสำหรับเด็ก

๒. เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

ชีวิตของผู้คนในภาคเหนือ หรือชาวล้านนา ผูกพันอยู่กับเสียงเพลงตั้งแต่วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว จนถึงวัยชรา เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ ที่ยังคงรู้จักและมีร้องเล่นกันอยู่บางแห่งจนถึงปัจจุบัน มี ๓ ประเภท คือ

1. เพลงสำหรับเด็ก ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก (เพลงอ้อ ซา ซา) และเพลงร้องเล่น เช่น เพลงสิกก้องกอ เพลงสิกกุงจา เพลงร้องเล่นอื่นๆ

2. จ้อย เป็นเพลงพื้นบ้านที่เกิดจากประเพณีการพบปะพูดคุยเกี่ยวพาราสีในตอนกลางคืน เรียกว่า แอ่วสาว ร้องระหว่างที่หนุ่มๆ เดินไปเยี่ยมบ้านสาวที่หมายปองอยู่ การร้องจ้อยเป็นการจำบทร้องและทำนองสืบต่อกันมา โดยไม่ต้องฝึกหัด อาจมีดนตรีประกอบหรือไม่ก็ได้

3. ซอ เป็นเพลงพื้นบ้านภาคเหนือที่ชายกับหญิงขับร้องโต้ตอบกัน ผู้ร้องเพลงซอ หรือขับซอ เรียกว่า ซ่างซอ เริ่มจากการร้องโต้ตอบกันเพียงสองคน ต่อมา พัฒนาเป็นวงหรือคณะ และรับจ้างเล่นในงานบุญ มีดนตรีประกอบ ได้แก่ ปี่ ซึง และสะล้อ

๓. เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน

ภาคอีสานเป็นแหล่งรวมกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันถึง ๓ กลุ่ม จึงมีเพลงพื้นบ้านแบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว ใช้ภาษาถิ่น คือ ภาษาอีสาน เพลงพื้นบ้านของกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว มี ๒ ประเภท คือ หมอลำ และลำเซิ้ง

2. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมเขมร-ส่วย (ญาย) ใช้ภาษาเขมร และภาษาส่วย (ญาย) มีเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่า เจริญ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ เจริญในวงกันตรึม มีวงดนตรีประกอบด้วย ปี่ ออ ปี่ชลั้ย กลองกันตรึม ฉิ่ง ฉาบ กรับ ร้องเนื้อหาให้เข้ากับงานหรือตามผู้ฟังขอ ส่วน เจริญเป็นตัวหลัก เล่นในวันเทศกาล เช่น เจริญตรุษ เจริญนอกรแก้ว (เพลงร้องโต้ตอบชาย-หญิง)

3. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทยโคราช คือ เพลงโคราช ในปัจจุบันพัฒนาจากเพลงพื้นบ้านมาเป็นคณะเป็นวง มีการฝึกหัดเป็นอาชีพ รับจ้างแสดงในงานบุญ งานมงคล งานแก้บน เนื้อร้องเป็นการโต้ตอบกันระหว่างชาย-หญิง ใช้ปรบมือตอนจะลงเพลง แล้วร้อง "ไซ ยะ"

๔. เพลงพื้นบ้านภาคใต้

เพลงพื้นบ้านภาคใต้มีจำนวนไม่มากนัก แต่มีหลายเพลงที่ยังคงรักษารูปแบบการร้องดั้งเดิมไว้ได้อย่างดี เช่น

เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ใช้เล่นในเรือ นิยมเล่นในช่วงเดือน ๑๑ - เดือน ๑๒ หลังออกพรรษาแล้ว ในงานประเพณีชักพระหรือแห่พระ มีเรือเพลงฝ่ายชายและฝ่ายหญิงร้องโต้ตอบกันด้วยปฏิภาณไหวพริบ ทั้งในเชิงเกี่ยวพาราสี โต้คารมและกระเช้าเข้าแห่กัน มักยกเหตุการณ์บ้านเมืองหรือสภาพแวดล้อม มาสอดแทรกในเนื้อร้องด้วย

เพลงบอก เป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์ เพื่อบอกความหรือประกาศวันสงกรานต์ อาจเล่นในงานบุญต่างๆ หรืองานประจำปีก็ได้ ชาวบ้านจะรวมกลุ่มกัน ๕ - ๑๐ คน เครื่องดนตรีมีขลุ่ย ทับ ปี่ ฉิ่ง กรับ หรือเท่าที่จะหาได้ เดินร้องเพลงไปตามหมู่บ้าน เมื่อเจ้าของบ้านได้ยินเสียงเพลงก็จะเชื้อเชิญขึ้นบนบ้าน เลี้ยงอาหาร หมากพลูด้วยความยินดี เพราะคณะเพลงบอกจะร้องอวยพรปีใหม่ และสรรเสริญเยินยอเจ้าของบ้าน

เพลงร้องเรือ หรือเพลงชาน้อง เป็นเพลงที่ใช้ร้องกล่อมเด็กให้นอน ลักษณะคำประพันธ์ ๑ บท มี ๘ วรรค ในแต่ละวรรคมี ๔ - ๑๐ คำ เพลงร้องเรือ หรือเพลงชาน้องส่วนมากมักร้องเกริ่นนำด้วยคำว่า "ฮาเอ้อ" และลงท้ายวรรคแรกด้วยคำว่า "เหอ" ส่วนเนื้อหาสาระนอกจากเป็นการขับกล่อมให้เด็กนอนหลับอย่างมีความสุขแล้ว หลายบทยังสอดแทรกคำสอนในการประพฤติปฏิบัติตนหรือปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน และสะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม (Plookpedaia, 2560)

ประโยชน์ของการเคลื่อนไหวในเด็กปฐมวัย

การเคลื่อนไหวประกอบเพลงในระดับปฐมวัยนั้น นอกจากการที่เด็กได้เคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาด้านร่างกายแล้ว การคัดเลือกเพลงที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านเป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การใช้เพลงประกอบกิจกรรมเคลื่อนไหวสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ดังนี้

- 1) การพัฒนาทางด้านร่างกายและสุขภาพพลานามัยของเด็ก เด็กมีโอกาสทำท่าทางประกอบและเคลื่อนไหวไปตามเนื้อเพลง เช่น เพลงแปรงฟัน เพลงอาบน้ำ เพลงตีมนม ฯลฯ
- 2) การพัฒนาทางด้านอารมณ์ ขณะที่เด็กเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง เด็กจะมีจิตใจแจ่มใส มีความสนุกสนาน คลายความตึงเครียด อีกทั้งยังช่วยให้เด็กมีความกล้าแสดงออกและมั่นใจในตนเอง
- 3) การพัฒนาทางด้านสังคม เพลงเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สามารถชักจูงให้เด็กๆ และครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพลงบางเพลงเด็กต้องทำท่าทางร่วมกัน ทำให้เด็กมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น
- 4) การพัฒนาทางด้านสติปัญญา เนื้อหาในเพลงที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆ เช่นด้านภาษา เมื่อเด็กทำท่าทางประกอบเพลง การที่จะสังเกตว่าเด็กเข้าใจเนื้อหาหรือความหมายของเนื้อเพลง ดูได้จากท่าทางที่เด็กทำ
- 5) ด้านคณิตศาสตร์ เพลงช่วยให้เด็กได้จดจำและเข้าใจเกี่ยวกับจำนวนและความหมายของคำบางคำทางคณิตศาสตร์ เช่น เพลงนกกระจิบ เพลงลูกแมว ฯลฯ
- 6) ด้านวิทยาศาสตร์และธรรมชาติศึกษา มีเพลงหลายเพลงที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติรอบๆตัวเด็ก เช่นเกี่ยวกับสัตว์ พืช ปรากฏการณ์ธรรมชาติ อาทิ เพลง ทะเลแสนงาม เพลงธรรมชาติ เพลงนกน้อย ฯลฯ เด็กจะสามารถเข้าใจธรรมชาติรอบตัวจากเพลงเหล่านี้และสามารถจดจำได้แม่นยำ

ตัวอย่างเพลงที่ใช้ในการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย

เพลงรี้ข้าวสาร

องค์ประกอบของเพลง (เนื้อร้อง:ทำนอง:จังหวะ)

(Varunee, 2552) เพลงรี้ข้าวสารแต่งขึ้นใหม่เพื่อความเหมาะสมในการนำมาใช้เพื่อการเรียนการสอน การละเล่นพื้นบ้านในชั้นเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย เรียบเรียงเนื้อร้องใหม่จากคำร้องเดิมที่มีร้องสืบทอดกันมาช้านานในสังคมไทย ทำนองการร้องเป็นจังหวะráวซึ่งเป็นจังหวะเพลงพื้นบ้านที่เด็กคุ้นเคย

เนื้อร้องกล่าวถึงขั้นตอนของการเล่นรี้ข้าวสาร ซึ่งประกอบด้วย ๑) ขั้นตอนเตรียมการเล่น โดยมีผู้เล่นสองคนจับมือกันชูขึ้นเหนือศีรษะ มีผู้นำยื่นต่อแถวเรียงหนึ่ง ๒) ผู้นำ นำเพื่อนลอดผ่านผู้เล่นที่จับมือชูไว้แล้วนั้น ๓) เมื่อผู้นำ-ผู้ตามลอดผ่านพ้นมาแล้วให้ลอดผ่านกลับไปด้านตรงข้ามอีก ผู้เล่นร้องเพลงพร้อมกับแสดงท่าเล่นไปจนจบเพลง แล้วกลับมาเริ่มต้นใหม่เช่นนี้ไปเรื่อยๆ

ข้อสังเกตของเพลงประกอบการสอนการละเล่นพื้นบ้าน แต่เด็กจะเป็นคนร้องเพลง

บทบาทผู้ปกครองในการส่งเสริมกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะให้กับเด็กปฐมวัย

การตอบสนองต่อจังหวะและดนตรีหรือเพลงของเด็กปฐมวัยสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ แม้จะอยู่ที่บ้านของเด็กเอง (ดร.นิติธร ปิลาวาสน์) ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญในการที่จะกระตุ้นและเสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยเฉพาะการเคลื่อนไหวประกอบเพลง พ่อแม่สามารถสนับสนุนได้ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

- 1) พ่อแม่ควรเป็นผู้เห็นคุณค่าทางด้านดนตรีหรือมีสุนทรียภาพทางด้านดนตรี เพื่อให้ลูกได้ซึมซับพฤติกรรมที่ดีทางด้านดนตรีจากพ่อแม่ ด้วยการที่พ่อแม่อาจร้องเพลงให้ลูกฟัง ส่งเสริมให้ลูกทำท่าทางประกอบอย่างสร้างสรรค์

จัดหาเพลง ซีดีเพลงที่มีความเหมาะสมกับวัยเด็กมาเปิดให้เด็กฟังบ่อยๆ และสนับสนุนให้เด็กคิดท่าทางประกอบเพลงอย่างสร้างสรรค์

- 2) ส่งเสริมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงให้กับลูกจากสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เช่น เปิดโอกาสให้ลูกเต้นประกอบเพลงจากรายการโทรทัศน์ที่มีความเหมาะสม เช่น เพลงจากรายการเจ้าขุนทอง เพลงจากละครโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับเด็ก
- 3) สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงออกทางดนตรีตามที่โรงเรียนจัด เช่น กิจกรรมการแสดงของนักเรียนในงานการแสดงที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือการแข่งขันการเต้นรำของหน่วยงานการศึกษาในระดับต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางด้านดนตรีและการเคลื่อนไหวในระดับที่สูงขึ้น เช่น การเข้าแข่งขันหรือประกวดการร้องเพลง การเต้นที่หน่วยงานต่างๆ จัดประกวด
- 4) พ่อแม่ควรร่วมมือกับครูและสถานศึกษาในการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกซึ่งการเคลื่อนไหวและดนตรีอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยครูอาจให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กที่โรงเรียน หรือครูอาจจะเชิญวิทยากรที่เป็นผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะในห้องเรียนปฐมวัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัชชา เดชะอาภรณ์ชัย (2559 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อนำเสนอกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจด้านจังหวะ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจด้านจังหวะ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนวัดกัลยาณมิตร จำนวน 18 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์เคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านเมืองไทย ที่มีต่อความเข้าใจด้านจังหวะ 2) แผนการจัดประสบการณ์

เคลื่อนไหวประกอบเพลงนานาชาติ ที่มีต่อความเข้าใจด้านจังหวะ 3) แบบสังเกตการณ์ตอบสนองต่อจังหวะดนตรี 4) แบบสังเกตการณ์เต้นรำพื้นเมือง

ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจด้านจังหวะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ 1.1) กิจกรรมเพื่อพัฒนาจังหวะ อันได้แก่จังหวะตก (Steady Beat) จังหวะทำนอง (Rhythm) และค่าตัวโน้ต (Note Duration) 1.2) กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นเมือง ด้วยเพลงขั้นต้น 1 เพลง และขั้นกลาง 1 เพลง
2. ผลของการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจด้านจังหวะ พบว่าคะแนนรวมอยู่ในเกณฑ์ดีมากโดยกลุ่มที่ใช้บทเพลงพื้นเมืองไทยมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ใช้บทเพลงพื้นเมืองนานาชาติ ($M = 4.68$, $SD = .22$), ($M = 4.45$, $SD = .39$)

บรรณานุกรม

นwor มามาก. (2560). **ดนตรีกับการส่งเสริมพัฒนาการในเด็ก**. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม พ.ศ.2562 จาก

<http://164.115.41.60/excellencecenter/?p=195>.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. .

ณัชชา เดชะอารณ์ชัย.(2559). ผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม พ.ศ.2561 จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/download/94219/73668/>

ดณีนญา อุทัยสุข. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็ก ปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม พ.ศ.2561 จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/download/94219/73668/>

ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2558). อ้างถึงใน ณัชชา เดชะอารณ์ชัย. (2559). การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2561 จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/download/94219/73668/>

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. (2554). อ้างถึงใน ณัชชา เดชะอารณ์ชัย. (2559). การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2561 จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/download/94219/73668/>

อรรวรรณ บรรจงศิลป์. (2538). อ้างถึงใน ณิชชา เดชอาภรณ์ชัย. (2559). การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2561 จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/download/94219/73668/>

ณรุทธ์ สุทนต์. (2537). อ้างถึงใน ณิชชา เดชอาภรณ์ชัย. (2559). การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2561 จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/download/94219/73668/>.

อัจฉราวดี แสนสุข. (2546). เพลงพื้นเมือง.สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 จาก

<https://www.nectec.or.th/schoolnet/library/create-web/10000/arts/10000-10046.html>

นิติธร ปิลวาสน์. การเคลื่อนไหวประกอบเพลง. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 จาก

<http://taamkru.com/th/เคลื่อนไหวประกอบเพลง/>

ณิชชา เดชอาภรณ์ชัย. (2559). การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบบทเพลงพื้นเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อความเข้าใจจังหวะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2561 จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/download/94219/73668/>

Plookpedai. (2560). เพลงพื้นบ้าน. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 จาก

<https://www.trueplookpanya.com/blog/content/58593/-stopoe-sto->

Varunee. (2552). เพลงประกอบการสอน. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2561 จาก

<https://www.gotoknow.org/posts/310085>

Yanbandit. (2552). ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม พ.ศ.2561 จาก

<http://oknation.nationtv.tv/blog/>

<http://oknation.nationtv.tv/blog/Hi-Q-Group/2009/07/19/entry-1>